

**OGÓLNE WPROWADZENIE DO MSZAŁU RZYMSKIEGO
(OWMR)
z trzeciego wydania Mszału Rzymskiego Rzym 2002 r.**

KONGREGACJA DS. KULTU BOŻEGO I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW
Prot. 795/02/L DLA POLSKI

Na prośbę Jego Eminencji Józefa kard. Glempa, Arcybiskupa Warszawskiego, Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski, wyrażoną w liście z dnia 1 sierpnia 2003, mocą uprawnień udzielonych tej Kongregacji przez papieża JANA PAWŁA II chętnie zatwierdzamy polski tekst Ogólnego wprowadzenia do Mszału rzymskiego (trzeciego wydania wzorcowego), jaki znajduje się w załączonym egzemplarzu. W tekście drukowanym należy umieścić wzmiankę o udzielonej przez Stolicę Apostolską zgodzie. Dwa egzemplarze wydrukowanego tekstu należy przesłać do tej Kongregacji. Bez względu na wszelkie przeciwne zarządzenia.

W siedzibie Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, dnia 6 listopada 2003 r.

PRYMAS POLSKI
Warszawa, dnia 12 grudnia 03 r.
N. 4546/03/P.

DEKRET

W imieniu Konferencji Episkopatu Polski zezwalam na druk „Ogólnego wprowadzenia do Mszału rzymskiego”. Przekład polski, przyjęty przez Konferencję Episkopatu Polski, został potwierdzony przez Kongregację Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Dekretem z dnia 6 listopada 2003 r. (Prot. 1617/03/L).

Przepisy zawarte w tym Wprowadzeniu w Polsce wchodzi w życie od Środy Popielcowej, czyli od dnia 25 lutego 2004 r. Wszelkie prawa przedruku w całości lub w części są zastrzeżone Konferencji Episkopatu Polski.

+ Józef Kardynał Glemp Przewodniczący Konferencji Episkopatu Prymas Polski

Wybór punktów z Ogólnego wprowadzenia do Mszału Rzymskiego, które mają związek z muzyką w liturgii.

34. Sprawowanie Mszy świętej ma ze swej natury charakter „wspólnotowy”. Dlatego duże znaczenie posiadają dialogi między kapłanem i zgromadzonymi wiernymi oraz aklamacje: są one nie tylko zewnętrznymi znakami wspólnej celebracji, lecz także przyczyniają się do pogłębienia komunii między kapłanem i ludem.

35. Aklamacje oraz odpowiedzi wiernych na pozdrowienia i modlitwy kapłana stanowią ten stopień czynnego uczestnictwa, jakiego należy wymagać od zgromadzonych wiernych w każdej formie sprawowania Mszy świętej, aby jasno wyrażało się i pogłębiało działanie całej wspólnoty.

36. Inne części, bardzo pożyteczne dla wyrażenia i pogłębienia czynnego udziału wiernych oraz przysługujące całemu zgromadzeniu, to zwłaszcza akt pokuty, wyznanie wiary, modlitwa powszechna i modlitwa Pańska.

37. Wreszcie spośród innych formuł: a) niektóre stanowią samodzielny obrzęd, czyli akt liturgiczny, jak hymn Chwała na wysokości, psalm responsoryjny, Alleluja i werset przed Ewangelią, Święty, aklamacja anamnezy, śpiew po Komunii; b) inne zaś, jak pieśń na wejście, na przygotowanie darów, na łamanie Chleba (Baranku Boży) i na Komunię, towarzyszą jakiemuś obrzędowi.

Sposób wypowiedzania różnych tekstów

38. Kiedy kapłan, diakon, lektor albo wszyscy wierni wypowiadają głośno pewne formuły, ich głos winien odpowiadać rodzajowi tekstu, zależnie od tego, czy jest to czytanie, oracja, zachęta, aklamacja, śpiew; winien też być dostosowany do formy celebracji i uroczystego charakteru zgromadzenia. Należy również uwzględniać przymioty różnych języków oraz mentalność ludów.

W podanych niżej normach i przepisach takie słowa, jak „mówić” lub „wygłaszać” należy rozumieć bądź w odniesieniu do śpiewu, bądź do recytacji, z zachowaniem wyżej wymienionych zasad.

Znaczenie śpiewu

39. Apostoł zachęca chrześcijan, którzy schodzą się razem w oczekiwaniu na przyjście Pana, aby śpiewali wspólnie psalmy, hymny i pieśni pełne ducha (por. Kol 3, 16). Śpiew jest bowiem znakiem radości serca (por. Dz 2, 46). Dlatego św. Augustyn słusznie mówi: „Kto kocha, ten śpiewa”, a już w czasach starochrześcijańskich znane było przysłowie: „Kto dobrze śpiewa, podwójnie się modli”.

40. Należy więc przywiązywać wielką wagę do śpiewu w celebracji Mszy świętej, z uwzględnieniem mentalności ludów i możliwości każdego zgromadzenia liturgicznego.

Chociaż nie zawsze jest konieczne, np. we Mszach codziennych, stosowanie śpiewu we wszystkich częściach z natury swej przeznaczonych do śpiewu, ze wszech miar należy dbać o to, by nie zabrakło śpiewu usługujących i ludu podczas Mszy świętych celebrowanych w niedziele i nakazane święta.

W doborze natomiast części śpiewanych należy przyznać pierwszeństwo elementom ważniejszym, zwłaszcza tym, które winny być wykonywane przez kapłana, diakona albo lektora, z odpowiedziami ludu, lub też wspólnie przez kapłana i lud.

41. Wśród cieszących się równym szacunkiem rodzajów śpiewu pierwsze miejsce winien zajmować śpiew gregoriański jako własny śpiew liturgii rzymskiej. Nie są bynajmniej wykluczone inne rodzaje muzyki, zwłaszcza wielogłosowa, byleby odpowiadały duchowi czynności liturgicznej i sprzyjały uczestnictwu wszystkich wiernych. Ponieważ obecnie coraz częściej gromadzą się wierni różnych narodowości, wypada, aby potrafili razem śpiewać w języku łacińskim przynajmniej niektóre stałe części Mszy świętej, zwłaszcza symbol wiary i modlitwę Pańską.

Milczenie

45. Należy również zachować w odpowiednim czasie pełne czci milczenie 54. Jego natura zależy od czasu, w jakim jest przewidziane w poszczególnych obrzędach. W akcie pokuty i po wezwaniu do modlitwy wierni skupiają się w sobie; po czytaniu lub homilii krótko rozważają to, co usłyszeli; po Komunii świętej zaś wychwalają Boga w sercu i modlą się do Niego. Godne pochwały jest zachowanie milczenia w kościele, w zakrystii i w przylegających do niej pomieszczeniach już przed rozpoczęciem celebracji, aby wszyscy pobożnie i godnie przygotowali się do sprawowania świętych czynności.

III. POSZCZEGÓLNE CZĘŚCI MSZY ŚWIĘTEJ

A) OBRZĘDY WSTĘPNE

46. Obrzędy poprzedzające liturgię słowa, czyli wejście, pozdrowienie, akt pokutny, Kyrie, Chwała na wysokości i kolekta, mają charakter wstępu, wprowadzenia i przygotowania. Ich celem jest to, aby wierni gromadzący się razem stanowili wspólnotę oraz przygotowali się do uważnego słuchania słowa Bożego i godnego sprawowania Eucharystii. W niektórych celebracjach, jakie zgodnie z przepisami ksiąg liturgicznych łączą się z Mszą świętą, obrzędy wstępne pomija się albo sprawuje się je w szczególny sposób.

Wejście

47. Po zgromadzeniu się ludu, kiedy kapłan wraz z diakonem i usługującymi udaje się do ołtarza, intonuje się śpiew na wejście. Śpiew ten rozpoczyna celebrację, umacnia jedność zgromadzonych, wprowadza ich umysły w przeżywanie misterium okresu liturgicznego lub święta oraz towarzyszy procesji kapłana i usługujących.

48. Śpiew na wejście wykonuje na przemian schola i lud albo kantor i lud, albo sam lud, albo sama schola. Można wykonywać antyfonę z psalmem podane w Graduale Rzymskim lub w

Graduale zwykłym, albo też inny zgodny z czynnością świętą, z treścią dnia lub okresu liturgicznego śpiew, którego tekst został zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu 55.

Jeśli na wejście nie wykonuje się śpiewu, antyfonę podaną w Mszale recytują wierni lub niektórzy z nich albo lektor. W przeciwnym razie odmawia ją sam kapłan, który może ją także przystosować, ujmując w formie wstępnej zachęty (por. nr 31).

Pozdrowienie ołtarza i zgromadzonego ludu

49. Po przyjsciu do prezbiterium kapłan, diakon i usługujący oddają cześć ołtarzowi przez głęboki ukłon.

Na znak czci kapłan oraz diakon całują ołtarz; kapłan według uznania okadza krzyż i ołtarz.

50. Po śpiewie na wejście kapłan, stojąc na miejscu przewodniczenia, razem z całym zgromadzeniem wykonuje znak krzyża; następnie przez pozdrowienie oznajmia zgromadzonej wspólnocie obecność Pana. Poprzez to pozdrowienie i odpowiedź ludu ujawnia się misterium zgromadzonego Kościoła.

Po pozdrowieniu ludu kapłan albo diakon lub świecka osoba usługująca może w bardzo krótkich słowach wprowadzić wiernych w treść Mszy świętej danego dnia.

Akt pokuty

51. Następnie kapłan wzywa do aktu pokuty, jaki po krótkiej chwili milczenia spełnia cała społeczność w formie wspólnego wyznania, kapłan zaś kończy je absolucją, która jednak nie posiada skuteczności sakramentu pokuty.

W dniu Pańskim, zwłaszcza w Okresie Wielkanocnym, zamiast zwykłego aktu pokuty może się odbyć błogosławieństwo wody i pokropienie nią wiernych na pamiątkę chrztu 56.

Panie, zmiłuj się nad nami

52. Po akcie pokuty rozpoczyna się zawsze aklamacja Kyrie eleison, chyba że występowała już w akcie pokuty. Ponieważ jest to śpiew, w którym wierni oddają cześć Panu i błagają o Jego miłosierdzie, z zasady wykonują go wszyscy, to znaczy bierze w nim udział lud oraz schola albo kantor.

Każde wezwanie powtarza się zwykle dwa razy; nie jest jednak wykluczone wielokrotne powtarzanie, jeśli wynika to z charakteru języka, z racji muzycznych lub z innych okoliczności. Kiedy Kyrie jest śpiewane jako część aktu pokuty, każdą aklamację poprzedza się „tropem”.

Chwała na wysokości

53. Chwała na wysokości to starochrześcijański i czcigodny hymn, w którym Kościół zgromadzony w Duchu Świętym 57 uwielbia oraz błaga Boga Ojca i Baranka. Hymnu tego nie można zastępować innym tekstem. Rozpoczyna go kapłan albo zależnie od okoliczności kantor

lub schola, śpiewają go zaś wszyscy razem albo lud na przemian ze scholą, albo sama schola. Jeśli się go nie śpiewa, winni go recytować wszyscy razem albo w sposób naprzemienny z podziałem na dwa chóry.

Śpiewa się lub recytuje hymn w niedziele poza okresem Adwentu i Wielkiego Postu, a także w uroczystości i święta oraz podczas szczególnie uroczystych celebracji.

Kolekta

54. Następnie kapłan wzywa lud do modlitwy; wszyscy razem z kapłanem zachowują chwilę milczenia, aby sobie uświadomić, że stoją w obliczu Boga i wyrazić w sercu swoje prośby. Wtedy kapłan wygłasza orację, którą zwykło się nazywać „kolektą” i w której wyraża się charakter celebracji. Na mocy starożytnej tradycji Kościoła kolekta jest zazwyczaj skierowana do Boga Ojca, przez Chrystusa w Duchu Świętym oraz kończy się dłuższą konkluzją trynitarną w następujący sposób:

- jeśli jest skierowana do Ojca: Przez naszego Pana Jezusa Chrystusa, Twojego Syna, który z Tobą żyje i króluje w jedności Ducha Świętego, Bóg, przez wszystkie wieki wieków; – jeśli jest skierowana do Ojca, ale pod koniec zawiera wzmiankę o Synu: Który z Tobą żyje i króluje w jedności Ducha Świętego, Bóg, przez wszystkie wieki wieków; – jeśli jest skierowana do Syna: Który żyjesz i królujesz z Bogiem Ojcem w jedności Ducha Świętego, Bóg, przez wszystkie wieki wieków.

Lud, przyłączając się do modlitwy, przez aklamację Amen uznaje modlitwę za swoją. We Mszy świętej zawsze odmawia się tylko jedną kolektę.

B) LITURGIA SŁOWA

55. Główną część liturgii słowa stanowią czytania wzięte z Pisma świętego oraz wykonywane między nimi śpiewy; homilia zaś, wyznanie wiary i modlitwa powszechna, czyli modlitwa wiernych, są rozwinięciem i zakończeniem liturgii słowa. W czytaniach bowiem, które homilia wyjaśnia, Bóg przemawia do swego ludu 58, ujawnia misterium odkupienia i zbawienia oraz dostarcza wiernym duchowego pokarmu; sam Chrystus przez swoje słowo jest obecny pośród wiernych 59. Lud przyswaja sobie to Boże słowo w milczeniu i przez śpiewy oraz przyłącza się do niego przez wyznanie wiary; nakarmiony tym słowem zanoszą modlitwę powszechną w potrzebach całego Kościoła i za zbawienie całego świata.

Milczenie

56. Liturgię słowa należy sprawować tak, aby sprzyjała medytacji. Dlatego trzeba unikać jakiegokolwiek pośpiechu, który utrudniałby skupienie. Stosowne są w niej także odpowiednie do poziomu zgromadzenia krótkie chwile milczenia, w których wierni pod wpływem Ducha Świętego mogliby przyjąć słowo sercem i przygotować na nie odpowiedź przez modlitwę. Te chwile ciszy można z pożytkiem zachować np. przed samym rozpoczęciem liturgii słowa, po pierwszym i drugim czytaniu oraz po homilii.

Czytania biblijne

57. W czytaniach zostaje dla wiernych zastawiony stół słowa Bożego i otwiera się przed nimi biblijny skarbiec 60. Należy przeto zachować układ czytań biblijnych, w którym ujawnia się jedność obu Testamentów i dziejów zbawienia. Czytań ani psalmu responsoryjnego, w których zawiera się słowo Boże, nie wolno zastępować innymi tekstami, nie biblijnymi.

58. W celebracji Mszy świętej z udziałem ludu czytania wykonuje się zawsze z ambony.

59. Na podstawie tradycji wykonywanie czytań nie jest funkcją przewodniczącego, ale usługujących. Czytania więc wykonuje lektor, Ewangelię zaś diakon lub, w razie jego nieobecności, inny kapłan. Jeśli jednak nie ma diakona ani innego kapłana, Ewangelię winien odczytać sam kapłan celebrujący; jeśli brak odpowiedniego lektora, kapłan celebrans powinien wykonać także inne czytania.

Ten, kto czyta, po każdym czytaniu wykonuje aklamację, na którą zgromadzony lud odpowiada, oddając cześć Bożemu słowu przyjętemu z wiarą i wdzięcznym sercem.

60. Czytanie Ewangelii stanowi szczyt liturgii słowa. Sama liturgia poucza nas, że należy je otaczać najwyższym szacunkiem, wyróżnia bowiem Ewangelię spośród innych czytań specjalnymi oznakami czci. Szafarz upoważniony do jej głoszenia przygotowuje się do tej czynności przez błogosławieństwo lub modlitwę. Wierni przez aklamacje wyznają wiarę, że Chrystus jest w słowach Ewangelii obecny i przemawia, oraz słuchają czytania w postawie stojącej; Ewangeliarz jest też przedmiotem szczególnych oznak czci.

Psalm responsoryjny

61. Po pierwszym czytaniu następuje psalm responsoryjny, który jest integralną częścią Liturgii słowa oraz posiada wielkie znaczenie liturgiczne i duszpasterskie, gdyż sprzyja medytacji nad słowem Bożym.

Psalm responsoryjny powinien odpowiadać każdemu czytaniu i z zasady winien pochodzić z lekcjonarza.

Wypada, aby psalm responsoryjny był śpiewany, przynajmniej jeśli chodzi o refren należący do ludu. Psalterzysta więc, czyli kantor psalmu, stojąc na ambonie lub w innym odpowiednim miejscu, wykonuje wersety psalmu, podczas gdy całe zgromadzenie siedzi i słucha oraz uczestniczy w śpiewie poprzez refren, chyba że psalm jest wykonywany w sposób ciągły, czyli bez refrenu. Aby zaś lud łatwiej mógł wykonywać refren psalmu, zostały wybrane pewne teksty refrenów i psalmów, przeznaczone na różne okresy roku albo na dni ku czci różnych grup świętych. Teksty te mogą być stosowane zamiast tekstów odpowiadających czytaniom, ilekroć psalm jest śpiewany. Jeśli nie można śpiewać psalmu, recytuje się go w sposób możliwie najbardziej sprzyjający medytacji nad słowem Bożym.

Zamiast psalmu wyznaczonego w lekcjonarzu można śpiewać także responsorium gradualne z Graduału Rzymskiego albo psalm responsoryjny lub allelujacyjny z Graduału zwykłego, tak jak jest on w tych księgach podany.

Aklamacja przed czytaniem Ewangelii

62. Po czytaniu bezpośrednio poprzedzającym Ewangelię wykonuje się Alleluja lub inny śpiew przewidziany w rubrykach zgodnie z wymogami okresu liturgicznego. Aklamacja ta stanowi samodzielny obrzęd, przez który zgromadzenie przyjmuje i pozdrawia Pana mającego doń przemawiać oraz śpiewem wyznaje wiarę. Wszyscy, stojąc, wykonują tę aklamację pod przewodnictwem scholi albo kantora oraz ją powtarzają; werset zaś śpiewa schola albo kantor. a) Alleluja śpiewa się w każdym okresie z wyjątkiem Wielkiego Postu. Wersety bierze się z lekcjonarza albo z Graduału. b) W okresie Wielkiego Postu zamiast Alleluja śpiewa się przed Ewangelią werset podany w lekcjonarzu. Można również śpiewać inny psalm, czyli tractus występujący w Graduale.

63. Kiedy jest przewidziane tylko jedno czytanie przed Ewangelią: a) w okresie, w którym należy śpiewać Alleluja, można wykonywać albo psalm allelujatyczny, albo psalm i Alleluja z jego werselem; b) w okresie, w którym nie jest przewidziany śpiew Alleluja, można wykonywać albo psalm i werset przed Ewangelią, albo tylko psalm; c) jeśli nie śpiewa się Alleluja lub wersetu przed Ewangelią, można je opuścić.

64. Sekwencję, która poza uroczystościami Paschy i Pięćdziesiątnicy pozostaje do uznania, śpiewa się przed Alleluja.

Wyznanie wiary

67. Symbol, czyli wyznanie wiary, zmierza do tego, aby cały lud zgromadzony dał odpowiedź na słowo Boże zwiastowane w czytaniach Pisma świętego i wyjaśnione w homilii oraz przez wypowiedzenie reguły wiary według formuły zatwierdzonej do użytku liturgicznego przypomniawszy sobie i uczciwszy wielkie misteria wiary przed rozpoczęciem ich celebracji w Eucharystii.

68. Symbol winien być śpiewany lub recytowany przez kapłana i lud w niedziele i uroczystości; można go wykonać także z okazji szczególnie uroczystych celebracji. Jeśli wyznanie wiary jest śpiewane, intonuje je kapłan albo zależnie od okoliczności kantor lub schola; śpiewają zaś wszyscy razem albo lud na przemian ze scholą. Jeśli się go nie śpiewa, winni go recytować wszyscy razem albo na przemian z podziałem na dwa chóry.

Modlitwa powszechna

69. W modlitwie powszechnej, czyli modlitwie wiernych, lud w pewien sposób odpowiada na słowo Boże przyjęte z wiarą i wykonując swą wynikającą z chrztu funkcję kapłańską, znosi do Boga błaganie za zbawienie wszystkich. Wypada, aby ta modlitwa była zanoszona z zasady we Mszach świętych sprawowanych z udziałem ludu, by zanoszono błaganie za święty Kościół, za tych, którzy sprawują nad nami rządy, za ludzi znajdujących się w różnych potrzebach, a także za wszystkich ludzi i o zbawienie całego świata.

70. Modlitwa powszechna obejmuje zazwyczaj następujące intencje: a) w potrzebach Kościoła, b) za rządzącymi państwami i o zbawienie całego świata, c) za ludzi doświadczonych różnymi trudnościami, d) za miejscową wspólnotę.

W celebracjach odbywających się w szczególnych okolicznościach, jak bierzmowanie, małżeństwo, pogrzeb, porządek intencji może bardziej uwzględniać określoną okoliczność.

71. Kapłan celebrujący kieruje modlitwą, stojąc w miejscu przewodniczenia. Rozpoczyna ją krótką zachętą, w której wzywa wiernych do modlitwy oraz wypowiada modlitwę na zakończenie. Proponowane intencje winny być nieliczne, ułożone w duchu mądrej wolności, zwięzłe i wyrażające błagania całej wspólnoty.

Wezwania wygłasza diakon lub kantor albo lektor lub inny wierny świecki, stojący przy ambonie lub w innym odpowiednim miejscu.

Lud zaś, stojąc, przyłącza się do modlitwy albo przez wspólne wezwanie wypowiedane po każdej intencji, albo przez modlitwę w milczeniu.

C) LITURGIA EUCHARYSTYCZNA

72. W czasie Ostatniej Wieczerzy Chrystus ustanowił ofiarę i ucztę paschalną, w której ofiara krzyża stale uobecnia się w Kościele, ilekroć kapłan reprezentujący Chrystusa Pana czyni to samo, co sam Pan uczynił i co polecił uczniom czynić na swoją pamiątkę 68.

Chrystus bowiem wziął chleb i kielich, złożył dzięki, połamał i podał swoim uczniom, mówiąc: Bierście, jedzcie, pijcie; to jest Ciało moje; to jest kielich Krwi mojej. To czynicie na moją pamiątkę. Dlatego Kościół całą celebrację Liturgii eucharystycznej ułożył z następujących części odpowiadających słowom i czynnościom Chrystusa. A mianowicie: 1) Podczas przygotowania darów przynosi się do ołtarza chleb i wino z wodą, czyli te elementy, które Chrystus wziął w swoje ręce. 2) W czasie Modlitwy eucharystycznej składa się Bogu dziękczynienie za całe dzieło zbawienia, a złożone dary stają się Ciałem i Krwią Chrystusa. 3) Przez łamanie chleba i Komunię świętą wierni, choć liczni, z jednego chleba przyjmują Ciało Pańskie i z jednego kielicha piją Krew Pańską, podobnie jak Apostołowie przyjęli je z rąk samego Chrystusa.

Przygotowanie darów

73. Na początku Liturgii eucharystycznej przynosi się do ołtarza dary, które staną się Ciałem i Krwią Chrystusa.

Najpierw przygotowuje się ołtarz, czyli stół Pański, będący ośrodkiem całej Liturgii eucharystycznej; umieszcza się na nim korporał, puryfikaterz, mszał i kielich, chyba że przygotowuje się go przy kredensie.

Następnie przynosi się dary na ofiarę: godne uznania jest, jeśli wierni przynoszą chleb i wino, które przyjmuje od nich kapłan albo diakon, aby je następnie złożyć na ołtarzu. Chociaż wierni tak jak dawniej nie składają już chleba i wina przeznaczonych do liturgii ze swoich własnych darów, obrzęd przyniesienia ich do ołtarza zachowuje swoją wymowę i duchowe znaczenie.

Pożądane jest także przynoszenie przez wiernych lub zbieranie w kościele pieniędzy albo innych darów przeznaczonych na potrzeby ubogich lub kościoła; składa się je w odpowiednim miejscu obok stołu eucharystycznego.

74. Procesji z darami towarzyszy śpiew na przygotowanie darów (por. nr 37 b), który trwa przynajmniej do chwili, gdy dary zostaną złożone na ołtarzu. Zasady wykonywania tego śpiewu są takie same, jak w odniesieniu do śpiewu na wejście (por. nr 48). Śpiew może zawsze towarzyszyć obrzędowi przygotowania darów, także wtedy, gdy nie ma procesji z darami.

75. Podczas składania na ołtarzu chleba i wina kapłan odmawia ustalone formuły; kapłan może okadzić złożone na ołtarzu dary, a następnie krzyż i sam ołtarz, aby w znakach wyrazić, że ofiara i modlitwa Kościoła wznosi się przed oblicze Boga jak kadzidło. Następnie diakon lub inny usługujący może okadzić kapłana dla uczczenia jego świętej posługi oraz lud z racji jego godności wynikającej z chrztu.

76. Z kolei kapłan, stojąc z boku ołtarza, umywa ręce, wyrażając tym obrzędem pragnienie duchowego oczyszczenia.

Modlitwa nad darami

77. Po złożeniu darów na ołtarzu i zakończeniu związanych z tym obrzędów kapłan wzywa wiernych, aby się modlili razem z nim. Następnie modlitwą nad darami kończy przygotowanie darów i przygotowuje zgromadzenie do Modlitwy eucharystycznej.

We Mszy świętej odmawia się tylko jedną modlitwę nad darami, którą kończy się krótszą konkluzją, to znaczy: Przez Chrystusa, Pana naszego; jeśli zaś pod koniec modlitwy jest wzmianka o Synu: Który żyje i króluje na wieki wieków.

Lud, przyłączając się do modlitwy, przez odpowiedź Amen uznaje modlitwę za swoją.

Modlitwa eucharystyczna

78. Teraz rozpoczyna się Modlitwa eucharystyczna, czyli modlitwa dziękczynienia i uświęcenia, która jest ośrodkiem i szczytem całej celebracji. Kapłan wzywa lud, aby wniósł serca do Pana, oraz jednoczy go z sobą w modlitwie i dziękczynieniu, jakie w imieniu całej wspólnoty zanoszą do Ojca przez Jezusa Chrystusa w Duchu Świętym. Znaczenie tej modlitwy polega na tym, aby całe zgromadzenie wiernych zjednoczyło się z Chrystusem w głoszeniu wielkich dzieł Bożych i w składaniu Ofiary. Modlitwa eucharystyczna domaga się, aby wszyscy wsłuchiwali się w nią w pełnym czci skupieniu.

79. W strukturze Modlitwy eucharystycznej można wyróżnić następujące zasadnicze części: a) Dziękczynienie (wyraża się ono zwłaszcza w prefacji), w którym kapłan w imieniu całego świętego ludu wielbi Boga Ojca i składa Mu dziękczynienie za całe dzieło zbawienia lub za jakiś szczególny jego aspekt, zależnie od różnorodności dnia, święta lub okresu. b) Aklamacja: całe zgromadzenie, łącząc się z mocami niebios, śpiewa Święty. Aklamację tę, stanowiącą część modlitwy eucharystycznej, wykonuje cały lud razem z kapłanem. c) Epikleza: to szczególne wezwanie, w którym Kościół błaga o zesłanie mocy Ducha świętego, aby dary

złożone przez ludzi zostały konsekrowane, czyli stały się Ciałem i Krwią Chrystusa, i by niepokalana Hostia, przyjmowana w Komunii świętej, przyczyniła się do zbawienia tych, którzy ją będą spożywać. d) Opowiadanie o ustanowieniu i konsekracja: poprzez słowa i czynności Chrystusa dokonuje się Ofiara, jaką sam Chrystus ustanowił podczas Ostatniej Wieczerzy, kiedy swoje Ciało i Krew złożył w darze pod postaciami chleba i wina, dał Apostołom do spożywania i picia oraz polecił im uwiecznić to samo misterium. e) Anamneza: spełniając nakaz otrzymany poprzez Apostołów od Chrystusa Pana, Kościół sprawuje pamiątkę samego Chrystusa, wspominając zwłaszcza Jego błogosławioną mękę, chwalebne zmartwychwstanie i wniebowstąpienie. f) Ofiarowanie: sprawując tę pamiątkę, Kościół, zwłaszcza tu i teraz zgromadzony, w Duchu Świętym składa Ojcu nieskalaną Ofiarę. Kościół dąży do tego, aby wierni ofiarowali nie tylko niepokalaną Hostię, lecz by się także uczyli samych siebie składać w ofierze 70, i aby z dnia na dzień przez pośrednictwo Chrystusa coraz ściślej się jednoczyli z Ojcem i między sobą, by w końcu Bóg był wszystkim we wszystkich 71. g) Modlitwy wstawiennicze: wyrażają one prawdę, że Eucharystia jest sprawowana w zjednoczeniu zarówno z całym Kościołem niebiańskim, jak i ziemskim oraz że ofiarę składamy za Kościół i za wszystkich jego członków żywych i umarłych, którzy zostali powołani do udziału w odkupieniu i zbawieniu, jakie Chrystus im wysłużył przez swoje Ciało i Krew. h) Końcowa doksologia: wyraża ona uwielbienie Boga; jej potwierdzeniem ze strony ludu i zakończeniem jest aklamacja Amen.

Obrzędy Komunii świętej

80. Ponieważ celebrowanie Eucharystii jest uczcą paschalną, wypada, aby zgodnie z nakazem Pana wierni należycie usposobieni przyjmowali Jego Ciało i Krew jako duchowy pokarm. Zmierzają do tego łamanie Chleba oraz inne obrzędy przygotowawcze, które bezpośrednio prowadzą wiernych do Komunii świętej.

Modlitwa Pańska

81. W modlitwie Pańskiej prosimy o codzienny chleb, który kojarzy się chrześcijanom zwłaszcza z chlebem eucharystycznym, a także błagamy o odpuszczenie grzechów, aby prawdziwie święci przyjmowali święte dary. Kapłan wypowiada zachętę do modlitwy, wszyscy zaś wierni zanoszą modlitwę razem z kapłanem. Sam kapłan dodaje embolizm, który lud kończy doksologią. Embolizm będący rozwinięciem ostatniej prośby modlitwy Pańskiej jest błaganiem o uwolnienie całej wspólnoty wiernych spod mocy zła.

Zachętę, samą modlitwę, embolizm i końcową doksologię śpiewa się albo głośno recytuje.

Obrzęd pokoju

82. Następuje obrzęd pokoju, w którym Kościół prosi o pokój i jedność dla siebie samego i dla całej ludzkiej rodziny, wierni zaś okazują sobie trwającą w Kościele komunie i miłość, zanim przyjmą Najświętszy Sakrament.

Jeśli chodzi o sam znak przekazania pokoju, winny go ustalić Konferencje Episkopatu zgodnie z mentalnością i zwyczajami ludów. Wypada jednak, aby każdy z umiarem przekazywał znak pokoju tylko osobom najbliższej stojącym.

Łamanie chleba

83. Kapłan, w razie potrzeby wspomagany przez diakona lub koncelebransa, łamie chleb eucharystyczny. Spełniony przez Chrystusa podczas Ostatniej Wieczerzy gest łamania, który w czasach apostoelskich nadał nazwę całej akcji eucharystycznej, oznacza, że wierni, choć liczni, tworzą jedno Ciało przez przyjmowanie Komunii z jednego chleba, jakim jest Chrystus umarły za zbawienie świata i zmartwychwstały (por. 1 Kor 10, 17). Łamanie rozpoczyna się po przekazaniu znaku pokoju i winno się odbywać z należnym szacunkiem. Nie należy jednak tej czynności bez potrzeby przedłużać ani też przywiązywać do niej nadmiernej wagi.

Obrzęd ten jest zastrzeżony dla kapłana lub diakona.

Kapłan łamie chleb i wpuszcza do kielicha cząstkę Hostii na znak zjednoczenia Ciała i Krwi Pańskiej w dziele zbawienia, to znaczy połączenia Ciała i Krwi Jezusa żyjącego i chwalebego. Błaganie Baranku Boży śpiewa zwykle lub głośno recytuje schola albo kantor, lud zaś odpowiada. Wezwanie to towarzyszy łamaniu chleba i może być kilkakrotnie powtórzone, aż obrzęd się zakończy. Ostatnim razem wezwanie kończy się słowami *Obdarz nas pokojem*.

Komunia

84. Modlitwą odmawianą po cichu kapłan przygotowuje się do owocnego przyjęcia Ciała i Krwi Chrystusa. Wierni czynią to samo, modląc się w milczeniu. Następnie kapłan, trzymając nad pateną albo nad kielichem Chleb eucharystyczny, ukazuje go wiernym i zaprasza ich na Ucztę Chrystusa. Posługując się ustalonymi słowami ewangelicznymi, razem z ludem wyraża akt pokory.

85. Jest bardzo pożądanym, aby wierni podobnie jak kapłan, który jest do tego zobowiązany, przyjmowali Ciało Pańskie z hostii konsekrowanych w czasie danej Mszy świętej, a w przewidzianych przypadkach (por. nr 283) przystępowali do kielicha. Dzięki temu Komunia święta ukaże się także przez znaki jako uczestnictwo w aktualnie sprawowanej Ofierze.

86. Kiedy kapłan przyjmuje Najświętszy Sakrament, rozpoczyna się śpiew na Komunię. Ma on wyrażać duchową jedność komunikujących poprzez zjednoczenie głosów, ukazywać radość serca i w pełniejszym świetle objawiać „wspólnotowy” charakter procesji zdążającej na przyjęcie Eucharystii. Śpiew trwa, dopóki Sakrament jest rozdawany wiernym. Jeśli ma być śpiewana pieśń po Komunii, śpiew na Komunię należy zakończyć wcześniej.

Trzeba zadbać o to, aby i śpiewacy mogli dogodnie przystąpić do Komunii świętej.

87. Jako śpiew na Komunię można wziąć albo antyfonę z Graduału Rzymskiego z psalmem lub samą, albo antyfonę z psalmem z Graduału zwykłego, albo inny odpowiedni śpiew zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu. Śpiew wykonuje sama schola albo schola lub kantor z ludem.

Jeśli nie wykonuje się śpiewu, podaną w Mszałe antyfonę mogą recytować wierni, albo niektórzy z nich, albo lektor; w przeciwnym razie czyni to sam kapłan po przyjęciu Komunii świętej, a przed rozdawaniem jej wiernym.

88. Po rozdaniu Komunii świętej, zależnie od okoliczności, kapłan i wierni przez pewien czas modlą się w ciszy. Jeśli okaże się to stosowne, całe zgromadzenie może też wykonać psalm lub inną pieśń pochwalną albo hymn.

89. Na zakończenie modlitwy ludu oraz całego obrzędu Komunii świętej kapłan wypowiada modlitwę po Komunii, w której prosi o owoce celebrowanego misterium. We Mszy świętej odmawia się tylko jedną modlitwę po Komunii, którą kończy się konkluzją krótszą, to znaczy: – jeśli jest skierowana do Ojca: Przez Chrystusa, Pana naszego; – jeśli jest skierowana do Ojca, ale pod koniec zawiera wzmiankę o Synu: Który żyje i króluje na wieki wieków; – jeśli jest skierowana do Syna: Który żyjesz i królujesz na wieki wieków.

Przez aklamację Amen lud uznaje modlitwę za swoją.

D) OBRZĘDY ZAKOŃCZENIA

90. Do obrzędów zakończenia należą: a) krótkie ogłoszenia, jeśli są konieczne; b) kapłańskie pozdrowienie i błogosławieństwo, które w pewnych dniach i okolicznościach może być ujęte w postaci modlitwy nad ludem albo w innym bardziej uroczystym sformułowaniu; c) odesłanie ludu przez diakona lub kapłana, aby każdy wrócił do swoich dobrych czynów, wielbiąc i błogosławiąc Boga; d) ucałowanie ołtarza przez kapłana i diakona, następnie głęboki ukłon w stronę ołtarza, wykonany przez kapłana, diakona i innych usługujących.

ROZDZIAŁ III FUNKCJE I POSŁUGI WE MSZY ŚWIĘTEJ

102. Zadaniem psalterzysty jest wykonywanie psalmu lub innej pieśni biblijnej zamieszczonej między czytaniem. Aby psalterzysta mógł poprawnie pełnić swoją funkcję, powinien koniecznie posiadać sztukę wykonywania psalmodii oraz zdobyć umiejętność prawidłowej wymowy i dykcji.

103. Wśród wiernych odrębną funkcję liturgiczną pełni zespół śpiewaków lub chór, którego zadaniem jest należyte wykonywanie przeznaczonych dla niego części oraz troska o to, aby wierni brali czynny udział w śpiewie 86. Uwagi dotyczące chóru odnoszą się również, z zachowaniem odpowiednich zmian, do wszystkich wykonawców muzyki, a szczególnie do organisty.

104. Powinien być również kantor albo dyrygent chóru, który by podtrzymywał śpiew całego ludu i nim kierował. Co więcej, gdy nie ma chóru, kantor winien czuwać nad wykonaniem poszczególnych śpiewów; wierni uczestniczą w śpiewie części, które do nich należą 87.

111. Każdą celebrację liturgiczną należy starannie przygotować przy zgodnym współdziałaniu wszystkich zainteresowanych oraz przy użyciu mszału i innych ksiąg liturgicznych, tak co do strony obrzędowej, jak i spraw duszpasterskich czy muzyki. Dokonuje się tego pod kierunkiem rektora kościoła, uwzględniając także zdanie wiernych w sprawach, które ich bezpośrednio

dotyczą. Kapłanowi zaś przewodniczącemu celebracji przysługuje zawsze prawo decydowania o tym, co należy do jego zadań.

Miejsce zespołu śpiewaczego i instrumentów muzycznych

312. Biorąc pod uwagę układ przestrzenny kościoła, chór należy umieścić w takim miejscu, które by podkreślało jego znaczenie, mianowicie to, że stanowi on część zgromadzonej wspólnoty i pełni specjalną funkcję. Dzięki właściwemu umieszczeniu chór będzie mógł łatwiej pełnić swoją funkcję liturgiczną, a każdemu z członków zespołu umożliwi się pełne, to jest sakramentalne uczestnictwo we Mszy świętej.

313. Organy i inne instrumenty muzyczne, zatwierdzone do użytku w kościele, należy tak umieścić, by służyły pomocą zespołowi śpiewaczemu lub śpiewającemu ludowi, a także by je wszyscy dobrze słyszeli wówczas, gdy wykonywana jest na nich muzyka bez śpiewu. Przed oddaniem organów do użytku liturgicznego należy je pobłogosławić zgodnie z obrzędem zamieszczonym w Rytuale Rzymskim.

W okresie Adwentu należy używać organów i innych instrumentów muzycznych z umiarem odpowiadającym charakterowi tego czasu, bez uprzedzania pełnej radości płynącej z obchodu uroczystości Narodzenia Pańskiego.

W okresie Wielkiego Postu gra na organach i innych instrumentach jest dozwolona tylko w celu podtrzymania śpiewu. Wyjątek od tej zasady stanowią: Niedziela Laetare (4. niedziela Wielkiego Postu), uroczystości i święta.

Śpiewy

366. Zamiast śpiewów podanych w Obrzędach Mszy świętej, np. Baranku Boży, nie wolno wprowadzać innych pieśni.

367. Przy wyborze śpiewów między czytaniem oraz pieśnią na wejście, na przygotowanie darów i na Komunię należy zachować przepisy podane w odpowiednich miejscach (por. nry 40-41, 47-48, 61-64, 74, 86-88).

393. Z uwagi na wielkie znaczenie śpiewu, który jest nieodzowną oraz integralną częścią liturgii 151, Konferencje Episkopatu winny zatwierdzić melodie, zwłaszcza dla tekstów Obrzędów Mszy świętej, odpowiedzi i aklamacji ludu oraz dla szczególnych obrzędów sprawowanych w ciągu roku liturgicznego.

Do tych Konferencji należy również ocena form muzyki, melodii oraz instrumentów muzycznych, jakie mogą być dopuszczone do kultu Bożego, to znaczy ich przydatności albo możliwości przystosowania do użytku liturgicznego.

24. Najczęściej przystosowania te polegają na doborze pewnych obrzędów i tekstów, to znaczy śpiewów, czytań, modlitw, zachęt i gestów, bardziej odpowiadających potrzebom, przygotowaniu i sposobowi myślenia uczestników. Dobór ten jest pozostawiony kapłanowi

celebrującemu. Kapłan jednak winien pamiętać, że jest sługą świętej liturgii i że nie wolno mu na własną rękę w celebracji Mszy świętej niczego dodawać, opuszczać ani zmieniać 34.